

Lippai Zsolt,¹ Mezei József²

Gondolatok a magánbiztonsági szektor humánkockázat-kezeléséről

Reflections on Managing Human Risk in the Private Security Sector

A nemzetbiztonsági szolgálatoknak a nemzet biztonságát fenyegető tényezők elleni fellépése szinte minden esetben csak megfelelő együttműködések esetén lehet sikeres. Ezen együttműködők közül egyre nagyobb hangsúlyt kap a magánbiztonsági szféra, amire tekintettel fontos, hogy figyelmünket ráirányítsuk a biztonság megteremtésének ezen nem állami szereplőire, a rendészet speciális szerveire, „perifériáira”, a hagyományosnak is nevezhető rendészeti felfogástól eltérő módszereik alkalmazására. Tanulmányunkban a hatósági jogkörrel nem rendelkező magánbiztonsági szektorban megvalósuló – esetenként akár nemzetbiztonsági rizikófaktorként is jelölhető – humán kockázatok kezelésének elméleti háttérét vizsgáljuk meg, bepillantást adva a magánszektor sokak által csak kevésbé ismert tevékenységébe.

Kulcsszavak: nemzetbiztonság, magánbiztonság, humánbiztonság, humánkockázat-kezelés, elméleti háttér

The actions of the national security services against factors that threaten the security of the nation can only be successful in almost all cases if there is appropriate cooperation. Among these actors, the sphere of private security is getting more and more emphasis, which is why it is important to focus our attention on these non-state actors of creating security, on the special bodies and „peripheries” of the police, on the application of their methods that differ from what can be called traditional police perception. In our study, we will examine the theoretical background to the management of human risks in the private security sector which does not have

¹ R. alezredes, tanársegéd, doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: lippai.zsolt@uni-nke.hu

² Nb. alezredes, tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Intézet Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék, e-mail: mezei.jozsef@uni-nke.hu

the authority of a public authority, and which can sometimes be considered a risk factor for national security, and will provide an insight into the activities of the private sector which are little known to many.

Keywords: national security, private security, human security, human risk management, theoretical background

A megújulásra váró rendészeti alapstruktúrák

A jó állam megteremtése a Magyarország Alaptörvényéből és a közjó fogalmából levezethető értékek megvalósulása. A Magyar Zoltán közigazgatás-fejlesztési program szerint „az állam attól tekinthető jónak, hogy az egyének, közösségek és vállalkozások igényeit a közjó érdekében és keretei között, a legmegfelelőbb módon szolgálja”.³ A fogalom részét képezi a cselekvőképes állam erőszak-monopóliummal történő kizárólagos rendelkezése, hogy az állami monopóliumba rendezett eszközökkel úgy képes élni, hogy azok a társadalom szükségleteit kiszolgálják. Finszter Géza szerint további kulcsfontosságú elem a polgár tisztelete, az emberi méltóság sérthetlensége, a zavaró tényezők kiküszöbölése, a veszélyektől, fenyegetésektől mentes állapot biztosítása, a biztonságos környezet megteremtése, ugyanis „méltó nemzet” csak szabad emberek lelki közössége lehet.⁴

Az állam működésének Alaptörvényben⁵ deklarált alappillére a biztonsághoz való jog érvényesülése, intézményi garanciáinak megteremtése az államra vonatkozó objektív kötelezettség. Mindennek tehát alapvető funkciója az értékek és a jogos érdekek védelme, az érdekek érvényre juttatásának támogatása.⁶ Finszter Géza alapján a modern államban a rendészet az a közigazgatási tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyek elhárítása,⁷ a biztonság megteremtése.⁸

A *Rendészettudományi szaklexikon* meghatározásában a biztonság komplex fogalom, amely az állam és a társadalom érdekeinek, értékeinek, az ország területének és lakosságának külső és belső veszélyektől, fenyegetésektől mentes állapotát fejezi ki. Ennek része a megfelelő védelem, amely a fenyegetettség, a kockázat és a veszély elhárítása szempontjából indokolt, és amelyet a segítségre szoruló személyek a készenléti szervek közreműködése nélkül önállóan nem képesek megoldani.⁹ A biztonság tehát a fenyegetettségektől mentes állapot, ezáltal a rend és a biztonság az állampolgár, a közösség és a társadalom elemi szükséglete.¹⁰ Azért, mert egyrészt jelenti adott cselekvéssor kiszámíthatóságát, előreláthatóságát, a magatartások meghatározott sorrendiségét, másrészt kifejezi e cselekvések külső veszélyektől való háborítatlanságát, valamint ennek tudati tükröződését. A biztonság állapota továbbá feltételezi a rendfenntartás működőképes

³ KAISER-KIS 2014: 7–11.

⁴ FINSZTER 2020: 5–24; LIPPAI 2021: 150.

⁵ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) IV. cikk (1) bek.

⁶ KOVÁCS 2017: 82–161.

⁷ FINSZTER 2013: 16.

⁸ LIPPAI 2021: 150–151.

⁹ BODA 2019: 66.

¹⁰ CHRISTIÁN 2014c: 15.

szervezeti rendszerét.¹¹ Azt, hogy az egyént és a közösséget veszélyeztető fenyegetések, illetve konkrét veszélyhelyzetek megelőzésében, megszakításában, elhárításában olyan társadalmi és közhatalmi szervezetek vesznek részt, amelyeknek képesnek kell lenniük a gyors veszélyelhárításra, illetve a hatékony segítségnyújtásra.^{12 13}

Hazánkban a rendszerváltást követő évtizedekben monopolhelyzetét veszített rendőrség „identitásválsága” során azon paradigma meghaladottá válásával egyidejűleg, hogy a rendészet állami monopólium, a rendfenntartás szükségszerű pluralizálódásának lehetünk tanúi, ami egyet jelent a magánbiztonság és a polgári rendfenntartás előtérbe kerülésével, az állami rendészet egyeduralmának megtörésével.¹⁴ A szabad piacgazdaság, a magántulajdon rendszerváltást követő előretörése és elképesztő ütemben növekvő védelmi igénye szükségszerűen hívta létre az üzleti alapon működő magánbiztonsági vállalkozásokat. A közbiztonságot kiegészítő, azt tehermentesítő tevékenységű magánbiztonsági szolgáltatók – szakmai és üzleti tapasztalataik növekedésével – egyre meghatározóbb jelentőséggel bírnak az érték- és vagyonvédelem valamennyi területén.¹⁵ Napjainkra az állam rendészeti szervei által szavatolt, hatósági szolgáltatás keretében nyújtott biztonsága mellett létezik a magánbiztonsági piac szereplői által áruként kínált biztonság mint termék, amelynek létrehozása – megóvása és fenntartása – a magánbiztonság céltudatos tevékenységének eredményeként megvalósuló szolgáltatás.¹⁶ Ugyanitt érdekességként jegyzem meg, hogy Magyarország már 2008-ban azon tíz európai állam közé tartozott, amelyben a piaci nyitás következtében nagyobb létszámban voltak jelen a magánbiztonsági szolgáltatók, mint az állami biztonsági szervek.¹⁷ 2023-ban pedig a hazai magánbiztonsági vállalkozások száma 5431, míg a kiadott személy- és vagyonőri igazolványok¹⁸ száma 90 938 darab volt.¹⁹

Korinek László szavait idézve „a rendészet működési zavarai már a mindennapokban is megmutatkoztak [...] a rendészeti alapstruktúrák megújulásra várnak, ezért tudományos igényű elemzésük tovább nem halogatható feladat”.²⁰ Tehát a rendészet és az abban részt vevő szervezetek is folyamatos megújításra, a változó körülményekhez való igazításra szorulnak.²¹

Mindennek talán az egyik legszembetűnőbb példája a tanulmány fókuszában álló humán kockázatok magánbiztonsági szektor általi kezelése, a dinamikusan változó társadalmi, piaci viszonyokhoz való alkalmazkodás. Alapvető elemei a jelenkori folyamatok és az azokat veszélyeztető körülmények, a kockázati tényezők megismerésének és hatékony kezelésének igénye. A humánkockázat-kezelés aktuális helyzetének felmérése szempontjából

¹¹ CONCHA 1892: 25.

¹² CHRISTIÁN 2014b: 21–30.

¹³ LIPPAI 2021: 151.

¹⁴ KEREZSI–NAGY 2017: 275.

¹⁵ LIPPAI 2021: 151.

¹⁶ FINSZTER 2012: 253.

¹⁷ TÓTH 2017: 5–24.

¹⁸ Vállalkozások (személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói, tervező-szerelő), igazolványosok (személy- és vagyonőr, magánnyomozó, vagyonvédelmi rendszert tervező-szerelő, vagyonvédelmi rendszert szerelő).

¹⁹ Az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály által biztosított, összesített, 2023. szeptember 1-jei állapotnak megfelelő statisztikai adatok szerint. JASENSZKY–REGÉNYI–LIPPAI 2022: 12.

²⁰ KORINEK 2008: 69–94.

²¹ CZILJÁK 2011: 363–368.

különös figyelmet kell szentelnünk a kritikus infrastruktúráknak és a nemzetgazdasági, nemzetbiztonsági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásoknak.

A humán biztonság az egyik olyan részterület, ahol a nemzetbiztonság és a magánbiztonság feladatköre hasonlóságot mutat, illetve össze is ér. A korábban már említett *Rendészettudományi szaklexikon* szerint a valamennyi demokratikus országban alkalmazott nemzetbiztonsági ellenőrzés célja „a nemzetbiztonsági szolgálatok által nyújtott nemzetbiztonsági védelem a törvényben meghatározott személyek tevékenysége ellen irányuló, valamint ezen személyek tevékenységéhez kötődő védett információk jogellenes megszerzését célzó – ezáltal Magyarország nemzetbiztonsági érdekeit sértő vagy veszélyeztető – leplezett törekvések felderítése és elhárítása”.²² A személyekkel kapcsolatos nemzetbiztonsági kockázatok megállapíthatóságának vizsgálata, az egyes kockázati tényezők feltárása azért fontos, hogy „a minősített adatokat kezelő és használó személyek közé ne kerülhessen be olyan személy, aki titkosszolgálati eszközökkel támadható”.²³ Mindezt jelentősen leegyszerűsítve tehát egy ország, egy nemzet biztonságos működése megteremtésének és fenntartásának sokak által csak kevéssé vagy egyáltalán nem ismert szakértői háttértevékenységéről beszélhetünk. A humán biztonsági kockázati tényezők kialakulásának hatósági eszközökkel és jogkörrel felruházott megelőzéséről, elhárításáról, felszámolásáról.

A magánbiztonsági szektorhoz visszatérve a magánbiztonság jövőbeni céljaként kell megjelölni a legjobb gyakorlatok feltárását, a tudásmegosztást az egyes kiemelt gazdasági ágazatok között. Olyan tudásbázis kialakítását, amely a magánszektor – nemzetbiztonsági törekvésekkel összefüggő – belső folyamatait támogatja (oktatás, képzés, eljárásrendek), illetőleg olyan oktatási tematikák kialakítását, amely alapján felsőoktatási szintű képzés indítható a humánkockázat-kezelés jövőbeni szakemberei számára, rámutatva arra, hogy a cél egységes, míg az eszköztár, a jogkör és az egyes lehetőségek elemeikben eltérőek.

A veszély fogalmáról

Mielőtt azonban továbblépnénk, vizsgáljuk meg a tanulmány szempontjából is kiemelt jelentőséggel bíró veszély fogalmát, amely etimológiailag a német „*gefahr*”, a félelmet jelentő ősi német „*fahr*” szóból eredeztethető, és amelyet valamely a jelenben vagy a jövőben fenyegető bajtól való félelem képez!²⁴ Stein elmélete alapján azonban nem minden veszély jelent egyben rendszeti veszélyt is, amely „az egyesek akarata folytán az egésznek a veszélyeztetése”.²⁵ Stein tanítása alapján a rendszet szervezett küzdelem a veszély ellen, amivel a veszélyelhárítás fogalmát helyezte a rendbiztosítás helyébe. A veszély fogalma annak rendszetjogi gyakorlati alkalmazása szempontjából Drewe figyelemre méltóan értékes osztályozásában az alábbi:

- absztrakt, avagy potenciális veszély (az elvontan – *in abstracto* – élő veszély, amelynek bekövetkezése eshetőlegesen – *in potentia* – jelentkezhet);
- konkrét, avagy aktuális veszély (amely a valóságban – *in concreto* – ténylegesen és cselekvően – *in actu* – jelentkezhet);

²² BODA 2019: 406.

²³ BODA 2019: 406.

²⁴ WERNER 1937: 53.

²⁵ STEIN 1865: 204.

- putatív veszély (amely valójában nem létezik, csupán látszat szerint való, a rendészeti orgánumok vélelmezésén alapul).²⁶

A veszélyelhárítás a veszélykutató, a veszélyforrások felderítése tehát az az elemi rendészeti feladat, amely az alapját teremti meg a veszély elhárításával és felszámolásával arányos mértékű, egyéni mérlegelésű fellépés lehetőségét biztosító rendészeti tárgyú döntésnek. Friedrichs alapján a rendészet lényege az a hármasszoros tevékenység, amely egyrészt a jelen állapotok védelmét (*defensio*), másrészt a jövőbeni veszélyek megelőzését (*praeventio*), harmadrészt pedig az elkövetett bűncselekmények üldözését (*repressio*) jelenti.²⁷

A kockázati társadalomról

A II. világháborút követően Európában kialakult jóléti államok olyan, a társadalmi javakat újraelosztó kockázati társadalmakká alakultak, amelyek egyik elsődleges funkciója a veszélyelhárítás lett. Ezen társadalmakban a magán-, az üzleti és az állami szféra tagjai, szervezetei elsődleges figyelme az objektív és szubjektív biztonságot fenyegető veszélyhelyzetek megelőzésére, felszámolására, a potenciális bizonytalansági helyzetek kezelésére irányul. A létfenntartással kapcsolatos, akár hagyományosnak is tekinthető bizonytalansági faktorok kiegészültek a folyamatossággal kapcsolatos félelmekkel, értve ez alatt a foglalkoztatással, a szociális biztonsággal, az egészségüggyel, az élelmiszer-biztonsággal, a pénzügyi biztonsággal, a magánélet védelmével, a migrációval, a demográfiával, a környezettel, illetőleg a legutóbbi időben a Covid-19-világjárvánnyal kapcsolatos aggodalmakkal.²⁸

Az interperszonális észlelési minták megváltozásával a kockázati társadalom polgára „erkölcsi pánikot”²⁹ tapasztal, az új erkölcsi rend alapja a biztonság és a kockázatcsökkentési vágy. A globális gazdaság, a gazdasági szabadkereskedelem, a globalizáció³⁰ megjelenésével társadalmunk újabb dimenzióval kiegészülve a fejlett információs társadalom felé halad, amelyben a korabeli vízió, a „*global village*”³¹ realitássá válik.³² Mindezek mellett a biztonsággal és a védelemmel kapcsolatos köz- vagy magánfelelősség kérdésköre is a figyelem középpontjában áll, ugyanis magáncégek látszólag a hatóságok kizárólagos hatáskörébe tartozó szolgáltatásokat is nyújthatnak. A szuverén, nemzeti állam – bár továbbra is fontos – már nem az a szereplő, amely köré a politikai közösség csoportosul,³³ a versengő játékosoknak pedig naponta kell bizonyítaniuk hasznosságukat. Ezzel

²⁶ TÓTH 1938: 65; LIPPAI-SALLAI 2022: 1839.

²⁷ LIPPAI-SALLAI 2022: 1839.

²⁸ COESS 2013: 9.

²⁹ BECK et al. 1997: 120.

³⁰ HELD et al. 1999: 1–15.

³¹ A globális falu fogalmát Marshall McLuhan kanadai médiateoretikus alkotta meg az 1960-as évek elején, és arra utal, hogy az elektronikus kommunikációs technológiák fejlődésével a világ oly mértékben vált összekötötté vagy „*kicsivé*”, mint egy falu, amelyben az emberek gyorsan kommunikálnak és minden eseményről szinte azonnal értesülnek. A globális falu fogalmával 30 évvel előre megjósolta a World Wide Web létrejöttét.

³² GUEHENNO 1994: 53–69.

³³ GUEHENNO 1994: 29–42.

egyidejűleg a polgárok adóügyi erőfeszítéseikkel arányos – állami és piaci vonatkozásban is – mérhető eredményeket kívánnak látni védelmükkel, biztonságukkal kapcsolatosan.³⁴

Ezáltal egyáltalán nem meglepő, hogy a kockázati társadalmak magánszektorának, viszonylagos egyszerűséggel sikerült ebből tőkét kovácsolnia. Olyan helyzet teremtődött, amelyben a bűnügyi jelenségeket kockázatnak tekintik, új biztonsági stratégiák válnak létfontosságúvá, és a közbiztonság „*hagyományos*” szereplői mellett „*új*” és folyamatosan fejlődő magánbiztonsági szereplők jelentek meg. A magánbiztonsági szektor nemzetközi jelleget³⁵ öltött, és közös biztonságunk megteremtésének egyik meghatározó szereplőjévé vált.³⁶

A magánbiztonsági szektor által kezelt új biztonsági kockázatokról

Napjaink egyik megkérdőjelezhetetlen elemévé vált a magánbiztonsági szektor munkája, így az annak működése által a közös biztonságunk megteremtéséhez hozzáadott érték nyújtása. A középületek, a (kritikus) infrastruktúra-elemek magántulajdonban lévő őrzése, a repülőtereken, sportlétesítményekben, zenés táncos rendezvényeken nyújtott biztonsági szolgáltatások teljesítése a legtöbb európai polgár számára már magától értetődő és teljes mértékben elfogadott lett.³⁷

A magánbiztonság lényegét és mibenlétét sokan próbálták – többnyire a biztonsági tevékenységek tényszerű felsorolásával – meghatározni. A Bruce George és Mark Button alkotta brit szerzőpáros a magánbiztonság essenciáját kutatva³⁸ azt merőben újszerű látásmód alkalmazásával, a biztonsági szerepek meghatározásával, a tevékenység funkcionálisával fogalmazta meg. A szerepek tekintetében a védelemben, a rendfenntartásban, a bűn- és a veszteségmegelőzésben gondolkodva. Ezen analógia alapján valamely biztonsági szolgáltatást, terméket vizsgálva azt kell megnéznünk, mennyire illenek rá a megjelölt szerepek. Minél nagyobb az azonosság, az annál inkább a magánbiztonság részét képezi.³⁹

Más szemszögből vizsgálva viszont a magánbiztonság szinte mindent behálózó jelenléte annak pusztja szükségességéről alkot képet és azon egyszerű logikából ered, miszerint létezniük kell olyan komoly biztonsági igényeknek, amelyek megkövetelik, és egyúttal indokolják a magánbiztonság széles körű jelenlétét. Ezzel összefüggésben fogalmazható meg a napjaink magánbiztonságával kapcsolatos valódi probléma, amely egy igencsak kényes kérdésben ragadható meg. Gondolva itt arra, hogy vajon a magánbiztonság fejlődése a biztonsági kockázatok láthatatlan és példátlan mértékű növekedésének eredménye, vagy esetleg a magánbiztonság járul hozzá valamilyen módon ennek növekedéséhez. Illetőleg mindezt másképpen megfogalmazva a posztmodern és globalizált társadalom korában a magánbiztonság sikeresen megelőzi és kezeli az új biztonsági kockázatokat,

³⁴ CoESS 2013: 10.

³⁵ COOLS 2002: 134–155.

³⁶ INHES–CoESS 2008: 95; COOLS et al. 2012: 93–114.

³⁷ COOLS et al. 2012: 93–114.

³⁸ BRUCE–MARK 2000: 10.

³⁹ CHRISTIÁN–ROTTLER 2019: 91.

vagy pedig valahogyan létrehozza azokat, és rontja az amúgy sem megnyugtató helyzetet? Távollábról szemlélve – és nem merülve bele a már említett kockázati társadalom lényegébe – úgy tűnik, hogy a magánbiztonságnak vajmi kevés köze van csak hozzá... De ahogyan mélyebbre hatolunk társadalmunk szövetébe, elemezve azt, hogy hogyan épül fel, és mi a létezésének belső logikája, arra a meglehetősen józan következtetésre jutunk, hogy a magánbiztonság nem mellékes vagy marginális szereplő, hanem éppen ellenkezőleg. Központi szerepet játszik a kortárs kockázatkezelésben, legyen annak értékelése pozitív vagy negatív előjelű. Ulrich Beck híres kockázatitársadalom-elméletének⁴⁰ megjelenése óta ugyanis a világ a biztonsági kockázatkezelés szempontjából két olyan fejleménnyel szembesült, amelyet Beck már jóval korábban megjósolt. Ezek közül az első a kockázatokra adott globális válasz, a második pedig a kockázatok piacosítása és árucikké tétele révén a sajátos, piacorientált válaszok kialakulása. Vagy ahogyan azt Beck megfogalmazza, „megszüntethetjük az okokat vagy foglalkozhatunk a tünetekkel”.⁴¹ Az első fejlemény az okközpontú megközelítés, míg a második fejlemény a következmény-központú megközelítés, amelyben a kockázatokra adott válasz is szorosan kapcsolódik a magánbiztonsághoz. Ami ebben a történetben pozitív előjelű, az elsősorban az, hogy a magánbiztonság másodlagos szituációs bűnmegelőzésben játszott szerepére összpontosít, míg a negatív nézőpont szerint a magánbiztonság az úgynevezett új, szinte kizárólagosan gyártott kockázatok erőteljes termelésének és szaporodásának egyik fő bűnösévé vált.⁴²

Bárhogyan is legyen, azzal mindenki egyetért, ahogyan a társadalmunk fejlődik, úgy a kockázatok is fejlődnek mind jellegük, mind mennyiségük tekintetében. Semlegesből biztonsági kockázatokká alakulnak, folyamatosan növekednek, és kockázatértékelés tárgyává válnak. A kockázatértékelési folyamat pedig a legjobb racionális stratégia a kockázatok kezelésére a fokozott bizonytalanság korában. Míg a magánbiztonsági szektor tevékenységének alapvetéseként van jelen a megfelelő biztonsági intézkedések felmérésével és kezelésével a biztonsági kockázatok elnyelése, addig a magánbiztonság által végzett piaci alapú kockázatértékelés problémája továbbra is megkérdőjelezhetetlen jelentőséggel bír. Rámutatva arra is, hogy a biztonsági kockázatértékelés a bűnözési arányok csökkentése és az értékek jobb védelme révén a másodlagos, szituációs bűnmegelőzésben hasznosnak bizonyult, azonban jelentősen növelte a bizonytalanság érzését és a kockázatoktól – leginkább a bűncselekményektől – való félelmet. Ennek oka, hogy a magánbiztonság a kockázat privatizálásával individualizálja a biztonsági kockázatkezelés folyamatát, mivel „a kockázattól való félelem potenciális kereskedelmi értéke korlátlan”.⁴³

⁴⁰ BECK 2003: 336.

⁴¹ BECK 2001: 308.

⁴² SAŠE 2023: 293–294.

⁴³ BAUMAN: 2005: 348.

Kihívás, kockázat, fenyegetés⁴⁴

Resperger István kutatási eredményeire támaszkodva – ahogyan arra több tanulmányában⁴⁵ is rámutatott – a kihívás, a kockázat és a fenyegetés hármas fogalmi rendszere⁴⁶ fokozatonként „a veszélyek alacsony megnyilvánulási szintjétől a legmagasabb irányába tartó hármas modell, amelyben a biztonsági környezet jól értelmezhető”.⁴⁷ Gazdag Ferenc és Tálás Péter a biztonságot veszélyeztető tényezők kapcsán mutatja be⁴⁸ azok osztályozását, a biztonságpolitika 21. századi komplexitását, a biztonsági kihívások magyar értelmezésének lényegi elemeit. Rávilágítva, hogy „[b]eszélhetünk kihívásokról vagy kockázatokról, feszültségekről vagy fenyegetésekről, válságokról, konfliktusokról és háborúkról. A felsorolás egyúttal egy intenzitási sorrendet is mutat az egyszerű esettől a súlyosabb, bonyolultabb irányába”.⁴⁹ A kockázatelemzés során – a rendelkezésünkre álló információk alapján – megalkotott mátrix egyik tengelye a bekövetkezés valószínűségét, míg annak másik tengelye a hatás (például enyhe – közepes – súlyos – rendkívül súlyos), azaz a potenciális károsodás mértékét jelöli. Laufer Balázs szerint a „súlyos” vagy „nagyon súlyos” kockázati besorolást jelentősen befolyásolja a bekövetkezés valószínűsége. Közepes szintű kockázatként gondolva a „reálisan lehetséges – 5–50%”, illetőleg magas kockázati szintűként a több forrás által megerősített „nagyon valószínű – 5–85%” bekövetkezést prognosztizáló információra.⁵⁰

A veszélyeztetés mértékének kifejezése

Laufer Balázs szerint az információszerző szervek kommunikációjában alapvető fontossággal bír a veszélyeztetés mértékének lehető legpontosabb megfogalmazása, az előre jelzett esemény bekövetkezését legjobban leíró, arra leginkább megfelelő kifejezés használata. A valószínűség nyelvi „leképezése” során a veszély bekövetkezése lehet például „biztos”, „majdnem biztos” vagy „kevésbé valószínű”, illetőleg azok szinonimáit alkalmazhatjuk, vagy a „nem zárható ki” jól hangzó fordulatot is, amely viszont értelmezhetetlenül tágra nyithatja a bekövetkezés valószínűségét, ugyanis érdemben szinte semmi sem zárható ki. Míg az Egyesült Királyság valószínűséget jól tükröző kifejezéseit/szavait az egyes bírói döntésekben határozták meg, addig az angolszász területek titkosszolgálati struktúrájában az 1960-as években jelentek meg a titkosított (minősített) tartalmú, belső használatú, elemzőknek készített anyagok

⁴⁴ LAUFER 2020: 3–18.

⁴⁵ RESPERGER 2013: 5–36; RESPERGER 2002: 45.

⁴⁶ A kihívások: az általánosan értelmezett biztonság egyes összetevőire ható olyan helyzetek és állapotok összessége a lehetséges veszélyek legalacsonyabb megnyilvánulási szintjén, amelyek eredői általában hátrányosan befolyásolják a belső és a külső stabilitást, és hatással lehetnek adott régió hatalmi viszonyaira. A kockázatok: az általánosan értelmezett biztonság egyes összetevőire ható olyan helyzetek és állapotok összessége, a lehetséges veszélyek olyan megnyilvánulási szintjén, ahol a nemzeti érdekek sérülhetnek, ezáltal veszteségek keletkezhetnek. A fenyegetések: az általánosan értelmezett biztonság egyes összetevőire ható olyan helyzetek és állapotok összessége a lehetséges veszélyek legmagasabb megnyilvánulási szintjén, amelyekben a nemzeti érdekek sérülhetnek, és közvetve hatással lehetnek a nemzeti értékek megőrzésére. Az érdekek képviselésének módszerei és eszközei előnyben részesítik a kikényszerítést vagy az erőszakos úton történő megoldás lehetőségét.

⁴⁷ GAZDAG–TÁLÁS 2008a: 9.

⁴⁸ GAZDAG–TÁLÁS 2008a: 3–18.

⁴⁹ GAZDAG–TÁLÁS 2008a: 9.

⁵⁰ LAUFER 2020: 7–8.

arról, hogy a „politikuskorrekta és szakszertű tájékoztatása érdekében mely kifejezéseket kell használni”.⁵¹ Sherman Kent,⁵² a CIA (Central Intelligence Agency – Központi Hírszerző Ügynökség) egykori elemző vezetője tudományos igényességgel megírt tanulmányában elemezte a valószínűséget pontosan leíró angol nyelvi kifejezéseket.⁵³

A brit elhárítás, a British Security Service (Brit Biztonsági Szolgálat, más néven MI5) honlapján a terrortámadások bekövetkezésének esélyét jelző, úgynevezett MI5-skálát (*MI5 threat levels*) mutatja be annak érdekében, hogy a szolgálat, a politikusok és a társadalom ugyanazt értsék az egyes kifejezések alatt.⁵⁴

„What the threat levels mean. Threat levels are designed to give a broad indication of the likelihood of a terrorist attack:

1. LOW means an attack is highly unlikely,
2. MODERATE means an attack is possible, but not likely,
3. SUBSTANTIAL means an attack is likely,
4. SEVERE means an attack is highly likely,
5. CRITICAL means an attack is highly likely in the near future.”⁵⁵

Az „*Uncertainty Yardstick*”⁵⁶ mint brit katonai kifejezés kapcsán beszélhetünk az egyes valószínűségek mellé számszerű értéket is rendelő – főként a nyugati országok katonai/titkosszolgálati apparátusában a közelmúltban megjelent és jelenleg használatban lévő – skáláról.

„Qualitative Term: Associated Probability Range:

1. Remote or highly unlikely Less than 10%
2. Improbable or unlikely 15–20%
3. Realistic probability 25–50%
4. Probable or likely 55–70%
5. Highly probable or highly likely 75–85%
6. Almost certain More than 90%.”⁵⁷

⁵¹ LAUFER 2020: 12.

⁵² KENT 1964.

⁵³ LAUFER 2020: 12.

⁵⁴ LAUFER 2020: 8.

⁵⁵ „Mit jelentenek a veszélyességi szintek? A fenyegetettség szintek célja, hogy nagy vonalakban jelezzék a terrortámadás valószínűségét:

1. az „ALACSONY” azt jelenti, hogy a támadás nagyon valószínűtlen;
2. a „KÖZEPES” azt jelenti, hogy a támadás lehetséges, de nem valószínű;
3. a „SZUBSZTANCIÁLIS” azt jelenti, hogy a támadás valószínű;
4. a „SZIGORÚ” azt jelenti, hogy a támadás nagyon valószínű;
5. a „KRITIKUS” azt jelenti, hogy a közeljövőben nagy valószínűséggel támadás fog bekövetkezni.”

⁵⁶ Understanding and Intelligence support to Joint Operations JPD 2-00 2011.

⁵⁷ „Minőségi kifejezés: valószínűségi tartomány:

1. távoli vagy nagyon valószínűtlen: kevesebb, mint 10%;
2. valószínűtlen: 15–20%;
3. reális valószínűség: 25–50%;
4. valószínű: 55–70%;
5. nagyon valószínű: 75–85%;
6. szinte biztos: több mint 90%.”

Understanding and Intelligence support to Joint Operations JPD 2-00 2011: 3–23.

A veszélyeztetés mértékének kifejezése érdekében hívom segítségül a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvényt,⁵⁸ amelyben az alábbi meghatározások szerepelnek:

- „nemzetbiztonsági kockázat,
- kockázat,
- kockázati tényező,
- fokozott kockázatot jelentő biztonsági kérdések,
- konkrét kockázatok”.⁵⁹

A minősítési szint és annak szükséges mértéke részletes meghatározásához a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 1-es számú melléklete a kármérték fogalmát alkalmazza, amelynek alapján – a kármérték becslése, meghatározása érdekében – az alábbi meghatározások érdemelnek figyelmet:

- rendkívül súlyos kár;
- súlyos kár;
- kár.⁶⁰

A minősített adat védelméről szóló törvény a valószínűsíthető kár mértékéhez rendelte az egyes minősítési szinteket, részleteiben meghatározva, hogy a köz- és nemzetbiztonsági érdek sérelme során milyen jellegű és mélységű, illetőleg miként mérsékelhető kár keletkezhet. Ugyanitt hangsúlyozva, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény fogalmi kelléktárához képest számos további kifejezés is helyet kapott a Mavtv.-ben. Értve ezalatt a szokatlannak tűnő „feszültséget okoz”, „gátolja”, „hátráltatja”, „jelentősen zavarja”, „veszteséget okoz” meghatározásokat, amelyek használata a biztonságpolitikában, főként a nemzetközi kapcsolatok terén általánosan elfogadottá vált. Mindezek alapján a törvény mellékletében az alábbi kifejezések szerepelnek:⁶¹

- „közvetlenül és tartósan sérti vagy veszélyezteti,
- tartósan gyengíti,
- jelentősen gyengíti,
- sérelem nem küszöbölhető ki, de enyhíthető,
- ellehetetleníti,
- lényegesen akadályozza,
- komoly sérelmével jár,
- jelentősen hátráltatja,
- feszültséget okoz,
- érdeksérelem vagy veszélyeztetés ellenintézkedésekkel lényegesen enyhíthető,
- hátráltatja, vagy jelentősen zavarja,
- tényleges sérelmét eredményezi,
- gátolja,
- megzavarja,
- hátrányosan érinti,
- veszteséget okoz.”⁶²

⁵⁸ 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

⁵⁹ LAUFER 2020: 12.

⁶⁰ LAUFER 2020: 12–13.

⁶¹ LAUFER 2020: 12–14.

⁶² LAUFER 2020: 14.

Vétkezés előre megakadályozása

Zsoldos Ignác⁶³ akadémikus és jogtudós⁶⁴ a közigazgatással és a rendészettel magyar nyelven először érdemben foglalkozó *Néhány szó a honi közbátorságról*⁶⁵ című művének első részében a „vétkezés előre megakadályozásáról”, tehát a bűnmegelőzésről írva tartotta szükségesnek a külső és belső rendőrségre felosztható rendőrség felállítását, amelyek közül a belső rendőrség az, amely a városok és egyéb helységek belső közbátorságára felügyel, és amelyet a helyi lakosokra lehet bízni.⁶⁶ A polgárok önálló cselekvésre, kezdeményezésre felhatalmazása – hogy ne csak a közigazgatás intézkedésére várjanak – a végrehajtók reagáló szerepből proaktív, problémát megoldó szerepbe jutását célozza, a lakossággal és más társadalmi intézményekkel együtt a biztonság mint termék már oly sokszor említett megteremtését.⁶⁷ Azonban a polgár kezébe adott önálló cselekvésre, kezdeményezésre történő felhatalmazás nemcsak lehetőséget, de felelősséget is rejt magában, amely életre hívta az egyén biztonsági tudatosságának fejlesztésére vonatkozó igényt is, azon belül is a magánbiztonsági szektor elsődleges szerepét, az állami szféra tehermentesítését, a hatékony bűnmegelőzés fontosságának felismerését. Ennek alapján kimondhatjuk, hogy – a közrend, a közbiztonság, az állampolgárok biztonságérzetének alakulása szempontjából – a magánbiztonsági szektor számára megnyíló jó piaci lehetőség azzal arányos, nagy felelősséggel párosul.⁶⁸

Amennyiben jogellenes emberi cselekedet elkövetését vizsgáljuk, akkor a rendőrség nyilvánvaló és jogszabályban is rögzített szerepében – a kriminálprevención túl – a bekövetkezett cselekményre reagáló, eseménykövető, a büntetőjogi felelősségre vonást előkészítő tevékenysége a hangsúlyosabb. Ezzel szemben egy magánbiztonsági szolgáltató – hatósági jogkör nélküli és a hatóság tevékenységét nem akadályozó – alapfeladatának a bűnmegelőzésnek, a jogellenes emberi cselekedetek bekövetkezési lehetőségének a minimalizálását tekinti. Szakmai tevékenységét, a szolgáltatás nyújtását a magánszféra, a biztonsági vállalkozás adja, annak tartalmát a magánjog által szabályozott tág keretek között megkötött szerződés tölti ki, amelynek jellemzője a forma szabadsága és az egyenrangú felek mellérendeltsége. A magánbiztonság rendelkezésére álló védekező eszközök forrása a birtokvédelem tulajdonost is megillető eszköztára, a szolgáltató a megbízó meghosszabbított kezeként aposztrofálható személy és vagyonvédelmi tevékenység, amelynek hatékonysága jelentősen fokozható a megfelelő színvonalú technikai háttérrel, illetőleg a munkavállalók speciális irányú szakmai felkészültségével, a tevékenység valamennyi érintett szereplője biztonsági tudatosságának fejlesztésével.⁶⁹

Legyen azonban bármennyire is felkészült egy magánbiztonsági szolgáltató, eredményességének legszűkebb keresztmetszetét a szolgáltatás leggyengébb láncszeme, ezáltal a rész(ek) egészre való hatása adja, így a tevékenység stabilitása is – adott esetben – a leggyengébb elem erősségétől függhet. Kiemelt jelentőségű tényezőként kezelve az egyén

⁶³ KOI 2013.

⁶⁴ 1837. szeptember 7-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

⁶⁵ ZSOLDOS 1838: 100.

⁶⁶ BACSÁRDI-CHRISTIAN-JÁNOS 2018: 33–34.

⁶⁷ GOTTLIEB-KRÖZSEL-PRESTEL 1998: 117.

⁶⁸ CHRISTIAN 2014c: 86; LIPPAI 2023: 121.

⁶⁹ LIPPAI 2023: 119.

magánbiztonsági tudatossági szintjének emelését, azt, hogy a biztonság mint szolgáltatás, mint piaci termék megteremtésének és fenntartásának nem állami szereplőjeként azt sajátjának tekintse, annak folyamatában kvázi biztonsági szakemberként vállalja magára a ráháruló részt. Tudatosítani kell az egyéni szerepvállalás fontosságát, annak elemeit, azok mindennapokban történő tényleges megvalósulásának mikéntjét, az üzletmenet-folytonosságra, a közrendre, közbiztonságra való hatását, az egyéni szerepvállalás meghatározó jelentőségét.⁷⁰

Egy professzionális magánbiztonsági szolgáltató az egyéni és kollektív biztonsági tudatosság erősítésével szinte észrevétlenül vonja be, és teszi – a rá vonatkozó módon és mértékben – érdekeltté a tevékenységében érintett valamennyi személyt, a biztonság közös érdekű megteremtésében, a vétkezés előre megakadályozása lehetőségének minimalizálásában.⁷¹

Ezzel meg is érkeztünk az írás alapvető küldetésének megfogalmazásához, az egyénben rejlő humán kockázati tényezők feltérképezésének és kezelésének exponenciálisan növekvő hatásfokú igényéhez, amely a magánszektor hatósági jogkört nem gyakorló, az állami szférához képest jelentősen korlátozott mértékű lehetőségeivel párosul.

A humán kockázatok kezeléséről

Bármely állami vagy nem állami szervezet tevékenységét is vizsgáljuk, vitán felül álló tényként datálható, hogy az emberi tényező, az emberi tőke, az emberi erőforrás kiemelt jelentőséggel bír a vállalati, gazdasági célok megvalósulása tekintetében. A vállalati folyamatok hálózatába ékelődő emberi tényezők és kapcsolatok hálózata kulcsterületeket jelent a vállalati védelmi hálóban.⁷²

Az egyes szervezetekben – a megfelelőnek és hatásosnak tekinthető kockázatkezelési gyakorlatok mellett is – több szinten jelen lévő humán kockázatok marginálisnak mutatkoznak. Ugyanitt rámutatunk a vállalati folyamatokban megmutatkozó szervezeti biztonsági kultúra – operatív folyamatok szintjén többnyire áttételesen megjelenő, de – a szervezeti kultúra egészét figyelembe véve abban meghatározó jelentőségű valóságára. Az egyes folyamatok elégtelen működése, az egyes hibák bekövetkezése vizsgálatokor a gyökérokelemzés, így az azonosított kiváltó okok és összefüggések tudnak rávilágítani ezekre az áttételes kapcsolatokra és összefüggésekre is. Az alábbi humán erőforráshoz kapcsolódó kockázatok jellegükből adódóan hatással lehetnek a vállalati működésre, annak folyamataira stratégiai és operatív szinten is:

- kompetenciakockázat (az egyes beosztások betöltéséhez szükséges szakértelem, jártasság, szaktudás és irányítási képességek hiánya);
- az üzletmenet-folytonosság biztosítása (a vállalati folyamatok szabályozása és a dokumentumkezelési folyamatok átláthatósága a vállalat rezilienciája⁷³ megteremtésének elősegítésére);

⁷⁰ JASENSZKY-REGÉNYI-LIPPAI 2022: 12–13.

⁷¹ JASENSZKY-REGÉNYI-LIPPAI 2022: 13.

⁷² KEMENDI 2023: 325.

⁷³ A reziliencia általános értelemben rugalmas ellenállási képesség, azaz valamely rendszernek – legyen az egyén, szervezet, ökoszisztéma vagy éppen anyagfajta – azon reaktív képessége, hogy erőteljes, meg-megújuló vagy akár sokszerű külső hatásokhoz sikeresen adaptálódik.

- biztonsági incidensek, véletlen hibák (a humán faktorok biztonsági kockázatai mérsékelhetők, többek között az emberi erőforrás, a munkaerő kellő szakmai felkészültsége és naprakészsége, a szervezeti tudás aktív operatív alkalmazása, a humán erőforrás-menedzsment folyamatának integritása és a szervezeti szinten megfogalmazott és alkalmazott etikai elvek intézményesülése által);
- hitelességi kockázat (olyan kockázatok, amelyek a felek megbízhatóságával, integritásával, hitelességével kapcsolatosak);
- információbiztonsági kockázat (súlyos, illetve kritikus következménnyel is járó adatbiztonsági kockázatok, adatvesztés, adatszivárgás, GDPR-nak nem megfelelés, az információs és kommunikációs technológiának kitétségek; információbiztonsági alapelvek – titoktartás, sértetlenség, hozzáférhetőség – követése szükséges);
- megváltozott körülményekkel kapcsolatos kockázatok, világjárvány (pandémia), előre nem látható természeti jelenség (változó környezetben a reziliencia, az alkalmazkodóképesség az üzletmenet-folytonosság képességének biztosítását is jelentheti, amelynek fontosságát a folyamatos versenyhelyzeteken túl a pandémia is megmutatta);
- vállalati biztonsági kultúra (vezetői tényezők, biztonsági tudatosság, szabályozottság, kockázati tényezők kezelése, az azokhoz való viszonyulás).⁷⁴

Ugyanakkor az is elengedhetetlen, hogy a munka során a humánkockázat-kezeléssel kapcsolatos fogalmak valamennyi részt vevő fél számára egységes tartalommal bírjanak. Ehhez a Magyar Nemzeti Bank 11/2020. (X.20.) számú, a pénzügyi szervezetek működésének fizikai biztonsági és humánkockázat-kezelési feltételeiről szóló ajánlásának (a továbbiakban: Ajánlás) fogalmi meghatározásait hívom segítségül. Bár valamennyi fogalom bemutatása a jelen anyag terjedelmi lehetőségeit jelentősen meghaladja, néhány megjelenítését – a teljesség igénye nélkül – mégis kiemelten fontosnak érzem.

Az Ajánlás 1.15. pontjának megfogalmazásában

„humánkockázati incidens: emberi magatartás miatt bekövetkezett esemény (eseménysorozat), amely a pénzügyi szervezet vagy munkavállalóinak megítélésére, személyére, illetve tevékenységére közvetlen, vagy közvetett módon negatív hatással van, így különösen:

- külső és belső visszaélés,
- életet, testi épséget, dologi, személyiségi, személyhez fűződő vagy szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogokat, egyéb jelentős jogi tárgyat sértő vagy veszélyeztető jogellenes emberi magatartások,
- pénzügyi szervezet működésével összefüggésben elkövetett bűncselekmények, szabálysértések.”

Ugyanitt kiemeljük az Ajánlás V. 6. e) pontja értelmében a felelős szervezet „biztonsági kockázat csökkentése érdekében meghatározza a biztonsági szempontból fontosnak minősített munkakörök és ezen munkakörök betöltése szabályait, feltételeit”.

⁷⁴ KEMENDI 2023: 326–330.

Az Ajánlás V. 19. szerint a biztonsági szervezet vagy a biztonságért felelős személy az MNB elvárásai szerint legalább a következő feladatokat látja el:

- „g) kialakítja és vezeti a pénzügyi szervezet személyi és szervezeti infrastruktúráját érintő biztonsági események és incidensek kockázatértékelését, valamint regiszterét;
- h) folyamatosan azonosítja és kezeli a pénzügyi szervezet emberi erőforrásaiból származó, vagy személyüket érő kockázatokat;
- i) segíti és támogatja a visszaélés típusú (belső, külső csalás, visszaélés, illetve egyéb, a vagyoni értékeket, üzleti célokat és jó hírnevet sértő vagy veszélyeztető) belső és külső emberi erőforrással megvalósított cselekmények megelőzését, vizsgálatát;
- j) belső biztonságtudatosító felkészítéseket, fórumokat szervez, végzi a vezető állású személyek és az alkalmazottak támadás vagy egyéb vészhelyzet esetén követendő magatartására vonatkozó oktatást,
- k) elemzéseket végez és javaslatokat tesz a megfelelő védelmi intézkedésekre és a biztonságos működéssel összefüggő szabályok megváltoztatására.”

Az Ajánlás XV. fejezete szerint az emberi erőforrás biztonságát érintő és az emberi erőforrás irányából felmerülő kockázatok az alábbiak:

- „67. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet önállóan, biztonsági szervezete útján vagy amennyiben a feladat külső szolgáltató igénybevétele útján kerül ellátásra, a külső szolgáltatóval együttműködve a kockázatelemzés során mérje fel a működésében részt vevő belső emberi erőforrásaiból származó vagy személyüket érő kockázatokat, tervezze meg a kockázatkezeléssel összefüggő, kockázatkerülésre felkészítő képzési stratégiáját, illetve alkossa meg az azonosított humánkockázatok kezelésével összefüggő eljárásait. Elvárt továbbá, hogy a pénzügyi szervezet az emberi erőforrás biztonságát a kockázatelemzés eredményeire alapuló, arányos intézkedéseivel biztosítsa.
68. Ehhez kapcsolódóan az MNB jó gyakorlatnak tartja, ha a pénzügyi szervezet
- a) az emberi erőforrások biztonságát érintő vagy irányából felmerülő kockázatok becsléséhez, kezeléséhez meghatározza, illetve munkaköre alapján besorolja a veszélyeztetett emberi erőforrásokat;
 - b) az előzetes kockázatelemzés és a biztonsági tervezés során figyelembe veszi a feladatkör jellegét (például érték- vagy ügyfélkezelési funkció, egyes back-office feladatok);
 - c) a kockázatelemzés eredményeire alapulóan, illetve saját értékelése szerint időszakos, az emberi erőforrás feladatai ellátásának megbízhatóságára irányuló ellenőrzéseket végez;
 - d) segíti és támogatja a visszaélés típusú (belső, külső csalás, visszaélés, illetve egyéb, a vagyoni értékeket, üzleti célokat és jó hírnevet sértő vagy veszélyeztető) belső és külső emberi erőforrással megvalósított cselekmények megelőzését, felderítését, vizsgálatát; valamint
 - e) megelőző, biztonságtudatosító, felkészítő tevékenységet, oktatást végez a munkavállalói és vezetői körben egyaránt.”

Az Ajánlás XVI. fejezete alapján az incidenskezelés tartalma az alábbi:

- „69. Elvárt, hogy biztonsági incidens, illetve a humánkockázati incidens bekövetkezése esetén az elsődleges azonosító vagy kárenyhítő intézkedéseket a pénzügyi szervezet a biztonsági szervezet eljárásrendje alapján önállóan hajtsa végre, a további tényfeltáró intézkedéseket önállóan vagy

az arra jogosult saját kontrollszerkezettel, személylél közösen, illetve amennyiben jogszabályi kötelezettsége fennáll, a külső hatósággal együttműködve hajtsa végre és összegezze.

70. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a biztonsági incidenseket, illetve humánkockázati incidenseket követően gondoskodjon az érintett munkavállalói vagy a külső szolgáltató ismételt és frissített biztonsági felkészítéséről, valamint a pénzügyi szervezet vezetőjének tájékoztatásáról az incidenskezelés során tett megállapításokról.”

Befejezéként Mandeville paradoxona, avagy egy lehetséges jövő kezdete

Bernard Mandeville szerint a közérdeket akkor lehet a legjobban szolgálai, ha mindenki a saját önérdekét követi. Az úgynevezett Mandeville-paradoxon lényege, hogy a magánhaszon egyben közhasznot is jelent,⁷⁵ újabb etikai dimenzióval kiegészülve, amely szerint az interperszonális kapcsolatok fontos további tényezője a „szimpátia” és a „pártatlan szemlélő” jelenléte.⁷⁶ Ez a gondolatmenet képezi az alapját világhírűvé vált gondolatának, amely szerint minden egyén szükségképpen arra törekszik, hogy tőkájével a hazai ipar, a társadalmi jövedelem növekedését támogassa, ezáltal saját termékei is nagyobb értéket képviseljenek. Míg ezen magatartás nem feltétlen tudatos és a pontos növekedési hozzájárulás mértéke sem minden esetben tisztázott, az tény, hogy a honi biztonságipar elemeinek erősítésével amolyan „láthatatlan kéz” gyanánt hazája társadalmi és gazdasági értékeit erősíti.⁷⁷ Ezt támogatja Ludwig von Mises is, aki szerint – mint közgazdaságtani tételt említve – az emberi élet szüntelen cselekvések sorozataként⁷⁸ spontán, de rendkívül összetett szerveződések sora, amelyek sokkal hatékonyabbak, mint amit szándékos intézkedésekkel szervezve el lehetne érni.⁷⁹ A spontán társadalmi rend szisztematikusabb, ezáltal a zavartalan piaci folyamatok fejlődését leginkább a spontán kialakuló társadalmi folyamatok erősítik.⁸⁰

Befejezéként az időben visszakanyarodva Gustave de Molinari 1849-es munkája szerint minden polgár rendelkezik az egyéni választás lehetőségével, ezáltal eldöntheti, hogy az állam/hatóságok vagy a magánszektor szolgáltatásait veszi-e igénybe. Azaz „*il faut rendre libres toutes les industries encore organisées en commun, aussi bien la justice et la police*”, tehát meg kell nyitni, szabaddá kell tenni minden ágazatot, így az igazságszolgáltatást és a rendőrséget is, mégpedig a lehető legalacsonyabb piaci áron.⁸¹ A társadalmat olyan természetjogi – a szabadságon, felelősségen alapuló – entitásként értelmezve, amelyben a biztonságnak – a spontán piaci verseny során, úgy, mint mindenki másnak – alá kell vetnie magát a szabad piaci verseny követelményeinek.⁸²

⁷⁵ HAYEK 1978: 252.

⁷⁶ DAICHES 1985: 3.

⁷⁷ SMITH 1998: 292–293.

⁷⁸ MISES 1996: 41–46.

⁷⁹ KOTTERMAN 1994: 50.

⁸⁰ GRAY 1998: 31.

⁸¹ MOLINARI 1849a: 367.

⁸² MOLINARI 1849b: 161–169.

A megfelelő állami kontrollmechanizmusok igénye megfogalmazásával gondoljunk tehát a magánbiztonsági szektor humán kockázati tényezők kezelésére vonatkozó tevékenységére a problémás helyzetek, a nemzetbiztonságunkat fenyegető kockázati tényezők kiküszöbölésének egyik lehetséges alternatívájaként!

Felhasznált irodalom

- BACSÁRDI József – CHRISITÁN László – SALLAI János (2018): A mezei rendőrségtől a mezei őrszolgálatig. *Magyar Rendészet*, (4), 33–34. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2018.4.2>
- BECK, Ulrich (2001): *Rizično društvo*. Beograd: Filip Višnjić.
- BECK, Ulrich (2003): *A kockázat-társadalom – Út egy másik modernitásba*. Századvég Politikai Iskola Alapítvány.
- BECK, Ulrich et al. (1997): *De wereld als risicomaatschappij: essays over de ecologische crisis en de politiek van de vooruitgang*. Amsterdam: De Balie.
- BODA József et al. szerk. (2019): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest: Dialóg Campus.
- BRUCE, George – BUTTON, Mark (2000): *Private Security I*. Leicester–Comanche: Perpetuity Press.
- CHRISTIÁN László (2014a): Két új ág a rendészettudomány fáján. In *Rendészettudományi gondolatok: Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának egy évtizedes jubileuma alkalmából*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság.
- CHRISTIÁN László (2014b): A magánbiztonság megközelítésének egyes aspektusai. *Pro Publico Bono*, (4), 21–30.
- CHRISTIÁN László szerk. (2014c): *A magánbiztonság elméleti alapjai*. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Kar.
- CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta (2019): A biztonság megteremtésének új megközelítése: komplementer rendészet. In *Trendy rozvoja súkromnej bezpečnosti v krajinách V4*. Bratislava: [k. n.].
- CoESS–APROSER (2013): *The Socio-Economic Added Value of Private Security Services in Europe*. Madrid: [k. n.]. Online: www.coess.org/newsroom.php?page=white-papers
- CONCHA Győző (1892): *Az államhatalmak megosztásának elvei VIII*. 2. füzet. Budapest: Franklin Társulat Könyvnyomdája.
- COOLS, Marc (2002): De Onderstromen in de Private Veiligheidszorg (The Undercurrents In the Private Security Concern). *Panopticon*, 134–155.
- CZILJÁK József (2011): Magánbiztonsági szervezetek és a rendvédelem. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XII. Tanulmányok a „Rendészeti kutatások – A rendvédelem fejlesztése” című tudományos konferenciáról*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport.
- DAICHES, Raphael David (1985): *Adam Smith*. Oxford: Oxford University Press.
- DE MOLINARI, Gustave (1849a): *Les Soirées de la rue Saint-Lazare. Entretiens sur les Lois Economiques et Défense de la Propriété* (Evenings at rue Saint-Lazare. Conversations on Economic Law and the Defence of Property). Paris: Guillaumin et Cie Libraires.
- DE MOLINARI, Gustave (1849b): De la production de la sécurité (On the Production Of Security). *Journal des Economistes*, 1.

- FINSZTER Géza (2012): *A rendőrség joga*. Budapest: Duna Mix Kft.
- FINSZTER Géza (2013): *A rendészet elmélete és rendészeti eszközrendszer*. Budapest: NKE.
- FINSZTER Géza (2020): Rendőrségi évfordulók. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XXII. A hadtudománytól a rendészet-tudományig – Társadalmi kihívások a nemzeti összetartozás évében*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport.
- GAZDAG Ferenc (2008): A biztonságot veszélyeztető tényezőkről III. *Nemzet és Biztonság*, (9), 3–18.
- GAZDAG Ferenc – TÁLAS Péter (2008a): A biztonságot veszélyeztető tényezőkről I. *Nemzet és Biztonság*, (4), 3–12.
- GAZDAG Ferenc – TÁLAS Péter (2008b): A biztonságot veszélyeztető tényezőkről II. *Nemzet és Biztonság*, (6), 3–16.
- GOTTLIEB, Gerhard – KRÖZSEL Károly – PRESTEL, Bernhard (1998): *A magyar rendőrség reformja. Eljárás, módszerek, eredmények*. Holzkirchen: FelixVerlag.
- GRAY, John (1998): *Hayek on Liberty*. London: Routledge.
- GUEHENNO, Jean-Marie (1994): *Het einde van de democratie*. Tiel: Lannoo.
- HAYEK, Friedrich (1978): *New Studies in Philosophy, Politics, Economics and the History of Ideas*. London: Routledge. Online: <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226321288.001.0001>
- HELD, David et al. (1999): *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. Stanford: Stanford University Press.
- INHES–CoESS (2008): La participation de la sécurité privée à la sécurité générale en Europe – Private security and its role in European Security, St Hilaire le Châtel: Imprimerie de Montligeon.
- JASENSZKY Nándor – REGÉNYI Kund Miklós – LIPPAI Zsolt (2022): Biztonságtudatosság fogalma, fejlődése nemzetbiztonsági, terrorrelhárítási és magánbiztonsági szempontból. *Nemzetbiztonsági Szemle*, (4), 3–17. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2021.4.1>
- KAISER Tamás – KIS Norbert (2014): Bevezető. A Jó Állam Kutatóműhely. In KAISER Tamás – KIS Norbert (szerk.): *A jó állam mérhetősége*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- KEMENDI Ágnes (2023): Humán kockázatok hálózat kutatási szempontból. *Belügyi Szemle*, 71(2), 325. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.2.8>
- KENT, Sherman (1964): *Words of Estimative Probability*. Online: www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP93T01132R000100020036-3.pdf
- KEREZSI Klára – Nagy Veronika (2017): A rendészettudomány kritikai megközelítése. In BODA József – FELKAI László – PATYI András (szerk.): *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére*. Budapest: Dialóg Campus.
- KOI Gyula (2013): Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája. Zsoldos Ignác (1803–1885), Récsi Emil (1822–1864), Concha Győző (1846–1933), Magyary Zoltán (1888–1945). Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- KORINEK László (2008): Út a statisztikától a rendészet elméletéig. *JURA*, (1), 69–94.
- KOTTERMAN, Inez van de Vosse (1994): *De visie van Hayek. Een pleidooi voor persoonlijke vrijheid* (Hayek's Vision. A Plea for Personal Freedom). Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink.
- KOVÁCS István (2017): Magyarország határain átnyúló szervezett bűnözés és prostitúciós bűncselekmények a schengeni térségben, különös tekintettel a SOCTA és EUROSTAT értékelésére. *Határrendészeti Tanulmányok*, (4), 82–161.

- LAUFER Balázs (2020): A nemzetbiztonság veszélyeztetésének megjelenési formái az egyes jogszabályokban. *Nemzetbiztonsági Szemle*, (8)3, 3–18. Online: <https://doi.org/10.32561/nasz.2020.3.1>
- LIPPAI Zsolt (2021): Az elmosódó határvonalak margójára. *Szakmai Szemle*, 19(1), 150–165.
- LIPPAI Zsolt (2023): Gondolatok a magánbiztonsági kutatások jelentőségéről. In KOVÁCS István (szerk.): *A kor szellemében: tudományos válaszok a világban jelentkező különböző veszélyforrásokra*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság.
- LIPPAI Zsolt – SALLAI János (2022): Helyet kér a rendészettudomány. *Belügyi Szemle*, 70(9), 1829–1852. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.9.6>
- PASHLEY, Veerle – COOLS, Marc (2012): Private Security in Europe: Towards a European Private Security Model for the Future. In COOLS, Marc et al. (szerk.): *European Criminal Justice and Policy*. Antwerp: Maklu, 93–114.
- RESPERGER István (2013): Biztonsági kihívások, kockázatok, fenyegetések és ezek hatása Magyarországra 2030-ig. *Felderítő Szemle*, 12(3), 5–36.
- SAŠE, Gerasimoski (2023): *Managing New Security Risks Through Private Security*. Skopje: Faculty of Security. Online: <https://doi.org/10.20544/ICP.8.1.23.P28>
- SMITH, Adam (1998): *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Oxford: Oxford University Press.
- TÓTH József (1938): *A rendészetfogalom a nemzeti szocialista államban*. Eger: Szent István Nyomda.
- TÓTH Judit (2017): Közrendészeti magánbiztonság és magánrendészet közpénzből. *Belügyi Szemle*, 65(5), 5–24. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.5.1>
- Understanding and Intelligence support to Joint Operations JPD 2-00 (2011). 3rd Edition. [H. n.]: UK Ministry of Defence.
- VON MISES, Ludvig (1996): *Human Action. A Treatise on Economics*. San Francisco: Fox & Wilkes.
- ZSOLDOS Ignác (1838): *Néhány szó a honi közbátorságról*. Pest: Trattner-Károlyi.

Jogforrások

1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) IV. cikk (1) bek.